

Fall och fallolyckor - risker och hur man kan förebygga

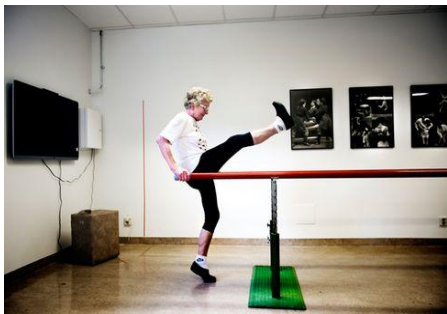

Lena Zidén, leg fysioterapeut, fil dr
Fysioterapi SU/Mölndal, Göteborgs Universitet,
Göteborgs Stad

Våra kroppar är gjorda för rörelse

Första steget till en bättre hälsa är fysisk aktivitet

De som är fysiskt aktiva lever längst och har bäst hälsa

Stillasittande ökar risken för sjukdom bl a diabetes, hjärt-kärlsjukdom, övervikt

Motion = Medicin

- Sänker blodsocker och blodfetter
- Minskar stresshormoner
- Höjer sinnesstämningen
- Förbättrar koncentrationsförmågan

Benskörhhet - Osteoporos

Mer skelett bryts ner än vad som byggs upp. Skelettet blir skört, vilket ger en ökad risk för fraktur

Osteoporos

- Vi bygger vårt skelett en bit upp i 20-årsåldern

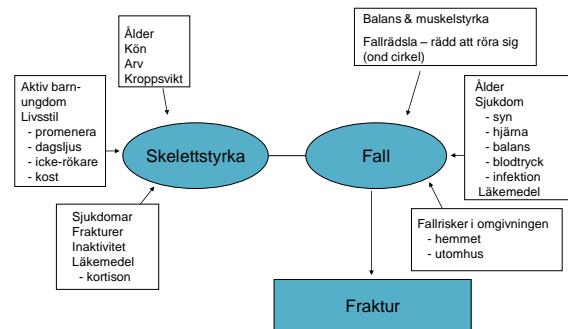

Osteoporos

- Första tecknet på osteoporos är ofta en fraktur
- Varannan kvinna och var fjärde man riskerar att under sin livstid få en benskörhetsfraktur

Orsaker till fraktur – många faktorer

Fallolyckor

- Vanligaste orsak till skada hos äldre
- Fler omkommer i fallolyckor än i trafiken
- Beräknas kosta 11 miljarder per år
- Kan ge minskad trygghetskänsla, ökad fallrädsla, ökad risk för isolering
- Träning kan minska fallrisken med 40%

Fallskador hos äldre (≥ 65)

1600 dödsfall per år efter fall (jfr trafik 2014: 275)

VGR 2013:
1,16 miljarder kronor

VEM FALLER MEST?

- ökande risk med ökande ålder
- fallit tidigare och/eller är rädda för att falla
- bor i särskilt boende
- är bensköra
- har dålig balans och/eller nedsatt muskelstyrka
- äter mycket läkemedel
- har nedsatt syn
- har vissa sjukdomar, t ex Parkinson, demens, stroke, tidigare fraktur
- är deprimerad
- är rökare
- dricker alkohol på ett sätt som påverkar balans eller omdöme
- har D-vitaminbrist
- har en passiv livsstil och rör sig lite fysiskt
- tar stora risker i fysiska aktiviteter
- är ensamboende

(Fall och fallskador; SKL)

Dalheimers hus 17 nov 2015

Var sker fallet?

- Inomhus i den egna bostaden på plant golv

Dalheimers hus 17 nov 2015

14

Nollvision?

Dalheimers hus 17 nov 2015

15

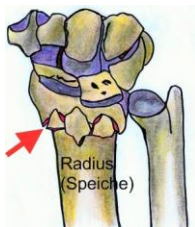
Var är skelettet skörast?

Dalheimers hus 17 nov 2015

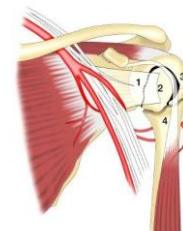
16

Handledsfaktur

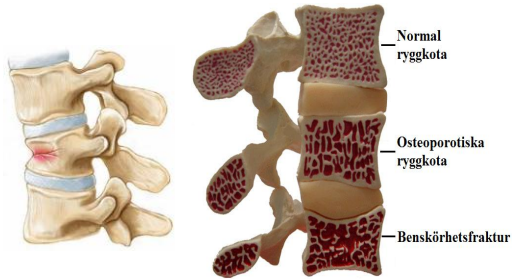
17

Överarmsfraktur

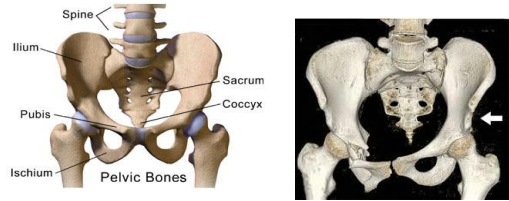
18

Kotfraktur- kotkompression

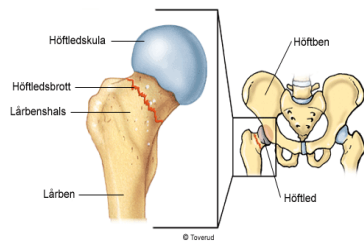
19

Bäckenfraktur

20

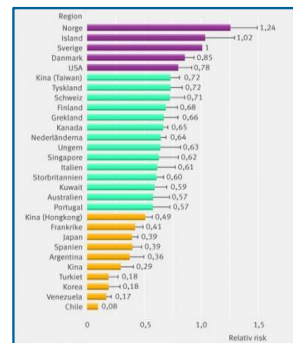
Höftfraktur

Dalheimers hus 17 nov 2015

21

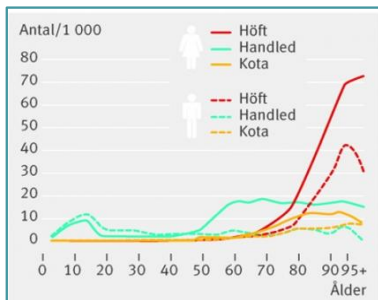
Risk att få en höftfraktur

Dalheimers hus 17 nov 2015

22

Förekomst av frakturer hos män och kvinnor

Dalheimers hus 17 nov 2015

23

Fyra riskfaktorer för höftfraktur hos kvinnor

- Ålder**
  - 80 år och över 1
  - 70-79 år 0
- Kroppsvikt**
  - Under 60 kg 1
  - 60 kg eller över 0
- Kan du resa dig upp 5 gånger från en stol – utan hjälp av armarna?**
  - Nej, behöver hjälpa till med armar 1
  - Ja 0
- Har du brutit något ben?**
  - Fraktur i handled, överarm, höft, kota 1
  - Ingen fraktur eller annan frakturtyp 0

Två eller fler riskfaktorer gav 7 gånger ökad risk för höftfraktur jämfört med ingen eller en riskfaktor

Dalheimers hus 17 nov 2015

24

Efter en höftfraktur

- Nedsatt gångförmåga
- Rädsla att falla igen
- En stor andel personer avlider inom ett år
- Mer isolerad, minskade sociala aktiviteter
- Ökad risk för nedstämdhet

Dalheimers hus 17 nov 2015

25

Efter en höftfraktur

- Behov av rehabilitering och stöd att återuppta tidigare aktiviteter
- Minska rädslan att falla
- Balans- och styrketräning
- Komma ut

Dalheimers hus 17 nov 2015

26

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Det här kan du göra själv

- Sluta röka
- Bra kost
- Hålla normal vikt
- Dagsljus dagligen
- Minska fallrisk
- Daglig fysisk aktivitet
- Träna styrka, kondition och balans

Dalheimers hus 17 nov 2015

27

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Träning av kondition och styrka

- Minst en halvtimme måttlig till ansträngande fysisk träning 2-3 ggr/v
- Styrketräning 2 ggr/vecka
- Kombinerat med dagliga promenader

Dalheimers hus 17 nov 2015

28

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Träning

- ökar uthållighet och syreupptagning
- minskar smärta i leder och muskler
- minskar blodtryck och onyttiga blodfetter
- är bra för leder och skelett
- minskar risken för fallolyckor och benbrott

Dalheimers hus 17 nov 2015

29

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Träning

- Ger minskad risk för
  - hjärt-kärlsjukdom
  - typ-II diabetes
  - övervikt
  - depression

Dalheimers hus 17 nov 2015

30

- Rör jag mig tillräckligt fysiskt?
- Tränar jag muskelstyrka och balans?
- Har jag kollat synen?
- Vistas jag ute dagligen?
- Har jag kollat om jag behöver D-vitamintillskott?
- Använder jag bra skor?
- Äter jag tillräckligt bra ur näringssynpunkt?
- Äter jag läkemedel som kan öka fallrisken? Har jag bett om en läkemedelsgenomgång?
- Har jag kollat om jag har mattor/föremål i hemmet som ökar risken för fall?
- Har jag anpassat mitt beteende efter min fysiska förmåga?
- Om jag är rökare, har jag funderat på att sluta röka?
- Är jag socialt aktiv?
- Är jag så rädd för att falla att det påverkar/begränsar mitt liv?

(Fallskador hos äldre, SKL)

Börja i vardagen

- Ta trappan i stället för hissen
- Gå av en hållplats tidigare
- Ta promenader
- Lek med barn
- Undvika att sitta mer än 40 minuter i sträck
- Rasta hund
- Städa, arbeta i trädgården, skotta snö
- .....

Tekniken kan hjälpa till

- Spel (Wii-fit)
- Appar (t ex Livli)
- Hämta information på nätet (www.fraktur.se)

Att behålla hälsan genom livet

tack!